

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 42/17

Møtedato: 27.04.2017

Dato: 03.04.2017

Arkivsaknr: 2017/2824

Meld. St. 16 (2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Stortingsmeldingen: [Meld. St. 16 \(2016–2017\) – Kultur for kvalitet i høyere utdanning](#)
- Styresak 64/16 [Innspill til stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning](#) fra UiB
- [KHiBs innspill til stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning](#)
- UiBs innspill til Universitets- og høyskolerådet (UHR) om Meld. St. 16 (2016-2017) (Pkt 4 i Saksframstillingen)
- Samarbeidet med KD om utviklingsavtale
- Styresak 24/17 [Kvalitet i Utdanning ved UiB](#)
- UU-sak 5/17 [Handlingsplan for kvalitet i utdanningene – oppretting av arbeidsgruppe](#) og UU-sak 21/17 [Stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning](#)
- KDs [Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning \(studietilsynsforskriften\) \(2016\)](#)
- NOKUTs [Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning\(2016\)](#)
- KDs [Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring \(NKR\) \(2011\)](#)

Saken gjelder:

Saken om stortingsmeldingen ble varslet i universitetsstyret i Sak 24/17 Der bad Universitetsstyret om at det ble utarbeidet en Handlingsplan for kvalitet i utdanningen. I tråd med U-styrets forventninger har UiBs arbeid med styresaken om *Meld. St. 16 (2016–2017) – Kultur for kvalitet i høyere utdanning* gått parallelt med arbeidet med handlingsplanen, og også med UiBs utviklingsavtale med KD. (Sak 14/17). Det har vært tilstrebet å se alle disse sakene i sammenheng.

Meld. St. 16 (2016–2017) – Kultur for kvalitet i høyere utdanning ble godkjent i statsråd 27. februar 2017, og er den første stortingsmeldingen om utdanningskvalitet i UH-sektoren. Regjeringen tar utgangspunkt i de høyere utdanningsinstitusjonenes ansvar og roller i et samfunn med mange og store utfordringer og raske omskiftninger globalt og nasjonalt der «universiteter og høyskoler (kan) bidra til stabilitet gjennom å fortolke kompleks informasjon og hendelser og gjøre disse begripelige i den offentlige debatten. Samtidig bidrar de til nødvendig endring gjennom ny kunnskap, innovasjon og nye ideer.»(1.2, s. 13)

Under arbeidet med stortingsmeldingen ba KD alle de høyere utdanningsinstitusjonene om innspill til meldingen. Institusjonene ble bedt om å svare på 10 spørsmål om hvordan vi kan styrke høyere utdanning og gi studentene et høyere læringsutbytte. (Jf U-styresak 64/16)

UiB sendte et fylldig høringsinnspill innen fristen 1. juli 2016.

Hovedbudskap i UiBs innspill var:

- Utdanningskvalitet er nært forbundet med forskningskvalitet.
- Institusjonell og faglig autonomi er en forutsetning for solid forskningsbasert utdanning.
- Vi trenger økt forskning på hva som fremmer læring.
- Kompetanseheving og meritteringsordning for ansatte som underviser.
- Digitalisering gir viktige muligheter for studentaktiv læring og bør prioriteres.
- Internasjonalisering er et viktig bidrag til kvalitet i høyere utdanning.
- Et godt læringsmiljø er avgjørende for god utdanningskvalitet

Det finnes et tydelig samsvar mellom stortingsmeldingen og alle disse hovedpunktene i UiBs innspill. Også andre innspill fra UiB, basert på egen virksomhet, erfaringer og kunnskap om utdanningskvalitet, har satt spor i meldingen, noe som tyder på at UiB er på rett vei i sitt systematiske kvalitetsarbeid. Stortingsmeldingens ambisjoner om universitetenes arbeid med kvalitet i utdanningen, samsvarer da også som helhet godt med UiBs strategi for 2016-2022. Dette har også blitt understreket og lagt til grunn i UiBs innspill til UHR.

Det var åpen høring om stortingsmeldingen i Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité 15. mars. Universitets- og høgskolerådet (UHR) representerte de høyere utdanningsinstitusjonene. UHR sendte komitéen et kort, skriftlig innspill i forkant av høringen og et utvidet innspill i etterkant. Institusjonene var invitert til å levere sine innspill til UHRs bidrag her innen 22. mars, og UiB sendte sitt innspill innen denne fristen (Pkt 4 i Saksframstillingen).

Kirke-, utdannings- og forskningskomitéen (KUF) har frist til 30.05.2017 med å avgi sin innstilling til Stortinget, som skal behandle meldingen i juni. Det er også varslet at KUF selv vil gå i dialog med utdanningsinstitusjonene i tiden fremover.

Styret ved den enkelte høyere utdanningsinstitusjon har det overordnede ansvaret for utdanningskvaliteten ved sin institusjon. Dette blir understreket en rekke steder i stortingsmeldingen. UiB-styrets ansvar er forankret i *UiBs Strategi 2016-2022 Hav – Liv – samfunn*. Strategien setter høye mål for utdanningskvalitet. De følges opp gjennom styrket satsing på faglig-sosial integrering og oppfølging av studentene gjennom deltakelse i forskning, aktive undervisnings- og læringsformer, mentorordninger for studentene, heving av de ansattes pedagogiske kompetanse, etablering av insentivtiltak for fremragende undervisning og utvikling av digital og fysisk infrastruktur som støtter læring. UiB har dessuten et eget strategidokument for digitalisering, som også understreker betydningen av å utnytte digitale verktøy og arenaer for å heve utdanningskvaliteten.

Strategien og stortingsmeldingen følges ved UiB videre opp i ulike fora og gjennom handlingsplaner, andre dokumenter, tiltak og prosesser der arbeidet konkretiseres.

Universitetsdirektørens kommentarer:

Forventningene og kravene som kommer fram i *Meld St. 16 Kultur for kvalitet* samsvarer i hovedsak godt med ambisjonene i UiBs strategi, med innspillene UiB ga til arbeidet med meldingen og med eksisterende kvalitetstiltak og -prosesser ved institusjonen. Det er viktig at UiB i fortsettelsen knytter sitt utviklingsarbeid opp mot stortingsmeldingen, og at handlingsplanen for utdanningskvalitet blir et verktøy som bidrar til å følge opp intensjonene i meldingen. Dersom forventningene og tiltakene som ligger i stortingsmeldingen skal imøtekommes, vil det få administrative og økonomiske konsekvenser, som institusjonen og universitetsstyret vil måtte ta stilling til i tiden fremover.

Det er vesentlig med et overordnet perspektiv på det samlede utviklingsarbeidet der alle de ulike handlingsplanene, tiltakene og prosessene ses i sammenheng.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret ber om at Meld St. 16 *Kultur for kvalitet*, med de innspill som er kommet i møtet, legges til grunn for UiBs videre arbeid med utdanningskvalitet. Konkret vil det si at den følges opp både gjennom videreutvikling av pågående kvalitetsfremmende tiltak og prosesser og gjennom program for utdanningsledelse, arbeid med handlingsplaner og utviklingsavtalen med KD.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

03.04.2017/Toril Eikaas Eide/Tommy Aarethun/Christen Soleim

Vedlegg: Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
42/17

Møtedato:
27.04.2017

Arkivsaksnr:
2017/2824

Meld. St. 16 (2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning

Bakgrunn

Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning ble lagt fram fredag 27. januar 2017. Meldingen peker på en rekke forventninger og virkemidler som skal bidra til å heve kvaliteten på norsk høyere utdanning.

Med stortingsmeldingen gir regjeringen universiteter og høyskoler flere verktøy og rammer for å heve kvaliteten på utdanningene de tilbyr, blant annet gjennom en rekke uttalte forventninger og intensjoner

Saksframstillingen har nedenfor følgende inndeling:

1. Nasjonal og europeisk kontekst
2. Styring for utdanningskvalitet
3. Hva er kvalitet i høyere utdanning?
4. Stortingsmeldingens sammendrag
5. UiBs innspill til UHR

1. Nasjonal og europeisk kontekst

Stortingsmeldingen er et ledd i og resultat av en lengre og omfattende nasjonal prosess for å styrke kvaliteten i høyere utdanning, en prosess som også er forankret i tilsvarende europeiske prosesser som Norge er en del av (European Higher Education Area (EHEA) og Bolognaprosessen). Et viktig mål med Kvalitetsreformen var å øke gjennomstrømmingen i høyere utdanning. Kunnskapsministeren har ved flere anledninger erkjent at man ikke har kommet så langt som man ønsket, og dette må sees som en viktig del av bakteppet for den nye meldingen. Stortingsmeldingen henger også nøye sammen med flere andre meldinger og strategier lansert av den sittende regjering for å heve kvaliteten i utdanningen: Det er gjort endringer i UH-loven (2016) og vedtatt ny *Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* fra KD (2016). Begge disse er basis for den nye *Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)* (2017).

2. Styring for utdanningskvalitet

Stortingsmeldingen peker tydelig på styrenes ansvar for å sørge for at virksomheten underlegges kvalitetskontroll, og at det settes i verk tiltak ved behov (kap. 6). Styrene må i enda større grad enn tidligere ta tak i kvalitetsutfordringer, noe som kommer til å være en del av Kunnskapsdepartementets dialog med styrene i tiden framover.

Sentralt i ovennevnte endringer i Universitets- og høyskoleloven og studiekvalitetsforskriften har vært en dreining i NOKUT (Nasjonalt organ for tilsyn med kvalitet i utdanningen) sine oppgaver og roller. I tillegg til å vurdere og ha tilsyn med institusjonenes kvalitetssikringssystemer og –rutiner skal NOKUT føre tilsyn med og veilede institusjonene i

deres samlede arbeid med å legge til rette for å øke kvaliteten i studieprogrammene slik at studentene lærer mer.

Stortingsmeldingen må sees i sammenheng med UiBs strategi og andre sentrale dokumenter i det videre arbeidet med kvalitet i utdanningen. Det finnes en rekke momenter, tiltak og forslag i meldingen som ikke har en naturlig plass i den kommende Handlingsplanen for kvalitet i utdanningen. Det er derfor vesentlig at meldingen brukes aktivt og følges opp ved UiB i ulike fora og gjennom andre handlingsplaner, dokumenter og tiltak. Parallelt med oppfølgingen av denne stortingsmeldingen er UiB i dialog med KD om utforming av utviklingsavtalen som skal gjelde fra 01.01.2018. Det blir tilstrebet å se stortingsmeldingen i sammenheng med utviklingsavtalen, og særlig med mål nummer to i avtalesforslaget, som sier at *«UiB skal styrke læringsmiljøet og bidra til studentenes læring gjennom satsing på utdanningsledelse, utvikling av utdanningskompetanse og bidra til bedre studiekvalitet»*

UiB startet allerede i 2015 etableringen av en ny ordning og endrede prosesser for oppretting av nye studieprogram. Den er utviklet videre både i 2016 og 2017. I løpet av inneværende år pågår det i tillegg en prosess ved fakultetene der alle eksisterende studieprogrammer revideres i tråd med studietilsynsforskrift og maler for studieplaner og emnebeskrivelser.

Kvalitetsarbeidet ved UiB er en kontinuerlig prosess. Universitetsstyret har vedtatt at UiBs oppfølging av stortingsmeldingen skal nedfelles i en handlingsplan for kvalitet i utdanningen. I tillegg vil arbeidet med å revidere UiBs kvalitetssikringssystem for utdanning starte i løpet av inneværende år. Viktig basis for revideringen er endringer i lov og forskrifter, den kommende handlingsplanen og signalene i stortingsmeldingen.

3. Hva er kvalitet i høyere utdanning

Kunnskapsdepartementets overordnede mål for kvalitet er

«kunnskap for ny erkjennelse, samfunnsutvikling og konkurransekraft, samt kompetanse, utvikling og aktiv deltakelse i samfunnet.» (Kvalitetsløft i høyere utdanning (Kap.1))

Regjeringen peker på at en i Norge har operert med mange definisjoner av utdanningskvalitet, og at den i stortingsmeldingen legger til grunn en vid forståelse av slik kvalitet.

Ved siden av sektormålene viser regjeringen til at det er noen ambisjoner som er felles for alle fagmiljøer for å nå disse målene, og som regjeringen legger til grunn for sin forståelse av kvalitet. Disse ambisjonene dreier seg om læringsutbytte, relevans og gjennomføring:

Studentene skal

- oppnå best mulig læringsresultater og personlig utvikling
- møte relevante utdanninger som forbereder dem godt for aktiv deltagelse i et demokratisk og mangfoldig samfunn og for en fremtidig yrkeskarriere
- gjennomføre utdanningen mest mulig effektivt (Kap. 1.3, s15)

4. Sammendraget i Meld. St. 16

I det følgende siteres hele sammendraget i stortingsmeldingen (Kap 1.5 *Regjeringen satser på kvalitet* s. 21 ff.):

«For at Norge skal lykkes med omstillingen og løse de store utfordringene vi står overfor, må universitetene og høyskolene samlet sett dekke samfunnets behov for høyere utdanning både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Det må legges enda bedre til rette for at studentene skal få mest mulig ut av tiden de bruker i høyere utdanning.»

Målene for denne meldingen er at

- *alle studenter skal møte krevende og engasjerende studier*
- *alle studenter skal møtes som ansvarlige deltakere i egen læring og integreres godt i det sosiale og akademiske fellesskapet*
- *studieprogrammene skal ha tydelige læringsmål og god helhet og sammenheng*
- *alle studenter skal møte aktiviserende og varierte lærings- og vurderingsformer, der digitale muligheter utnyttes*
- *studieprogrammene skal utvikles i samarbeid med arbeidslivet*
- *alle studenter skal møte undervisere med god faglig og utdanningsfaglig kompetanse*
- *utdanning og undervisning skal verdsettes høyere i academia*

Utdanningskvalitet blir til i møtet mellom studenter og undervisere, mellom undervisere, og studentene imellom. Skal utdanningskvaliteten løftes, er det nettopp her det er behov for endring. Nøkkelen til å heve kvaliteten ligger i at universitetene og høyskolene og fagmiljøene deres har eierskap til tiltakene som settes i verk, og at nye tiltak kan tilpasses ulike behov på institusjonene. Denne meldingen bygger derfor på en erkjennelse av at kvalitet i utdanningen i hovedsak skapes lokalt og er kulturavhengig, samtidig som tiltak og rammebetingelser fra myndighetene kan legge til rette for lokalt arbeid for kvalitet.

For å gi god utdanning må universitetene og høyskolene ha faglig frihet. Reformene de siste årene har bidratt til større faglig frihet og ansvar for institusjonene. Ifølge lov om universiteter og høyskoler kan ikke institusjonene gis pålegg eller instruksjoner om innholdet i undervisningen, i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet. Autonomi og akademisk frihet har to begrunnelser, én ideologisk og én instrumentell. Den ideologiske begrunnelsen bygger på erkjennelsen av at liberale demokratier er utenkelige uten akademisk frihet og faglig sterke universiteter og høyskoler. Den instrumentelle begrunnelsen er at faglig frihet er grunnleggende for at så komplekse organisasjoner med et mangfold av utdanninger skal kunne drive god kvalitetsutvikling og nytenkning. Universiteter og høyskoler er kunnskapsorganisasjoner hvor faglig beslutningsmyndighet må være distribuert.

Med akademisk frihet følger et akademisk ansvar. Det innebærer at universitetene og høyskolene har ansvar for å identifisere samfunnets behov og respondere på disse behovene, kombinert med et kontinuerlig kritisk blikk på kvaliteten og relevansen i egen virksomhet. Universitetene og høyskolene skal sørge for god tilgang til høyere utdanning og legge godt til rette for at en sammensatt studentbefolkning skal lykkes i studiene. Styrene ved universitetene og høyskolene skal sørge for at den faglige virksomheten holder høy kvalitet, og for at utdanningsinstitusjonene dimensjonerer studieprogramporteføljen i dialog med samfunns- og arbeidslivet. Behovet for kompetanse på kort og lang sikt må ivaretas.

Sammenhengen mellom autonomi og faglig kvalitet fjerner ikke det politiske ansvaret for universitetene og høyskolene. Styringen må imidlertid balansere behovet for autonomi og faglig frihet mot behovet for samfunnsmessig innflytelse og helhetlig ansvar for hele sektoren. En god balanse mellom tillit og kontroll er premisset for styring av universiteter og høyskoler. Myndighetene må ha en tydelig rolle i utvikling av de overordnede målene for utdanningsvirksomheten, kunne følge med på at disse målene nås, vurdere behov for endringer og se til at utbyttet for studentene og samfunnet er godt nok.

I lys av universitetene og høyskolenes faglige frihet og ansvar retter denne stortingsmeldingen i all hovedsak konkrete forventninger til universitetene og høyskolenes eget arbeid med utdanningskvalitet. Regjeringen vil bevege arbeidet med utdanningskvalitet gjennom å myndiggjøre og støtte institusjonenes eget arbeid.

På overordnet nivå forventer regjeringen at det tas et tydelig strategisk og kollegialt ansvar for utdanningskvaliteten på alle nivåer ved universitetene og høyskolene. Kvalitetsarbeidet må forankres tydelig fra styre og rektorat og gjennom hele institusjonen til det enkelte studieprogrammet. Regjeringen forventer mer åpenhet og diskusjon om utvikling av god utdanning innad i fagmiljøene og på institusjonene og mer samarbeid på tvers av universiteter og høyskoler. Læringsressurser bør i så stor grad som mulig være åpent tilgjengelige for alle, også utenfor institusjonene. Dersom universitetene og høyskolene i økende grad dokumenter og forsker på egen utdanningsvirksomhet, vil kunnskapsgrunnlaget om kvalitet i høyere utdanning øke.

Regjeringen har i denne stortingsmeldingen fire hovedtilnærminger for å stimulere universitetene og høyskolene og deres fagmiljøer til å forsterke kvalitetskulturen og drive kontinuerlig kvalitetsarbeid

- Regjeringen krever at universitetene og høyskolene utvikler pedagogiske meritteringssystemer for å stimulere til økt undervisningsinnsats og for å belønne viktig utviklingsarbeid. Meritteringssystemene skal fremme utdanningskvalitet gjennom å gi de faglig ansatte uttelling for dokumenterte resultater. Ett av målene med denne stortingsmeldingen er at utdanningsvirksomhetens status skal øke og undervisningskompetanse vektlegges tyngre enn i dag, ikke bare ved ansettelse, men gjennom hele karrieren.*
- Regjeringen forventer at fagfellevurdering og kollegaveiledning av utdanning og undervisning skal benyttes i større grad enn i dag, og anser dette som vesentlig for å styrke en kultur for kvalitet. Dette er universitetene og høyskolenes ansvar, men regjeringen vil stimulere til økt bruk av fagfellevurdering på tvers av institusjoner.*
- Regjeringen vil bygge ut en nasjonal konkurransearena for utdanningskvalitet med en sammensatt virkemiddelportefølje for å stimulere til kunnskap, kompetanse og innovativt arbeid i utdanningene. Utdanningsinsentivene i finansieringsmodellen ligger hovedsakelig på systemnivå. Insentivene for forskning er i mye større grad kanalisert til forskere og forskningsgrupper gjennom prosjektbevilgninger basert på fagfellevurderinger, og regjeringen mener slike insentiver har hatt mye å si for kvalitetsutviklingen innenfor forskning. Regjeringen vil derfor ta i bruk lignende virkemidler for utdanning.*
- Kunnskapsdepartementet vil opprette en kvalitetsportal hvor indikatorer og relevante kunnskapskilder samles på ett sted. Det vil gjøre det enklere å finne informasjon om aktiviteter og resultater på studieprogramnivå ved universitetene og høyskolene. Åpen og tilgjengelig kunnskap om utdanningskvaliteten bidrar til kvalitetsutvikling og tillit til utdanningssystemet, og er vesentlig for å få mer forskning på hva som virker i høyere utdanning.*

I tillegg til disse hovedtilnærmingene har regjeringen flere forventninger og tiltak som samlet sett skal møte kvalitetsutfordringene.

Del II av stortingsmeldingen går nærmere inn på de områdene som regjeringen mener er vesentlige for å heve kvaliteten i høyere utdanning. Nedenfor følger en komplett oppsummering av regjeringens forventninger til universitetenes og høyskolenes arbeid for å løfte kvaliteten i høyere utdanning og tiltakene regjeringen vil iverksette for å bidra til å realisere disse:

En god studietid: kapittel 2

For at studentene skal lykkes med studiene, må de trives, ha gode levekår og godt og inkluderende læringsmiljø. Ved å legge til rette for at studentene tar informerte utdanningsvalg, rekrutteres motiverte og kvalifiserte studenter. For å få gode overganger i utdanningsløpet må universitetene og høyskolene formidle hva som forventes og kreves i høyere utdanning, og delta i diskusjonen om innholdet i videregående opplæring.

Derfor forventer regjeringen

- at universitetene og høyskolene legger til rette for at en mangfoldig studentpopulasjon skal lykkes i sine studier*
- en god dialog og tydelig forventningsavklaring mellom videregående opplæring, fagskoler, universiteter og høyskoler for å sikre gode utdanningsvalg og overganger mellom utdanningsnivåene*
- at institusjonene fortsetter arbeidet med å redusere uønsket frafall og for å bedre gjennomføringen*
- en god dialog mellom vertskommuner, universiteter og høyskoler og studentsamskipnader for å forebygge ensomhet og psykiske problemer.*

Derfor vil regjeringen

- gi universitetene og høyskolene mulighet til å fastsette spesielle opptakskrav for enkeltutdanninger*
- legge til rette for at alle som skal velge utdanning kan ta gode valg gjennom lett tilgjengelig informasjon om studietilbudene og fremtidig kompetansebehov*
- følge opp og sikre at alle institusjoner utvikler langsiktige og strategiske planer for en fremtidsrettet campus*
- vurdere hvordan støtteordningene gjennom Statens lånekasse for utdanning kan innrettes for å stimulere til progresjon og fullføring av grader. Regjeringen vil også vurdere hvordan ordningene i størst mulig grad kan svare på behovene fremtidige endringer i studentpopulasjonen og arbeidsmarkedet vil medføre.*

Utdanning som gir god læring: kapittel 3

Studieprogrammene må ha helhet og sammenheng. Integrering av praksis, internasjonalisering og samarbeid med arbeidslivet og samfunnslivet må tilpasses det enkelte studieprogram. Studentene må få undervisning, tilbakemeldinger og vurderinger som aktiviserer og engasjerer, som er forskningsbasert, og som tydelig samsvarer med det fastsatte læringsutbyttet. De mest talentfulle og motiverte studentene må få særskilte tilbud slik at de kan utvikle sitt potensial.

Derfor forventer regjeringen

- at styrene ved universitetene og høyskolene legger vekt på å utvikle utdanninger først og fremst der de har en tilstrekkelig forskningsbase*
- at fagmiljøene lager velfungerende og forpliktende beskrivelser av hvilke kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse studentene skal oppnå etter fullført utdanning*
- at alle studieprogrammer på bachelor- eller masternivå gir studentene innsikt i hvordan ny kunnskap utvikles og valideres i de ulike fagene som inngår i studieprogrammet, og hva som kjennetegner anerkjent akademisk og vitenskapelig praksis i de relevante fagdisiplinene*
- at universitetene og høyskolene har god samhandling med samfunns- og arbeidsliv både på studieprogram- og institusjonsnivå, og at studieprogrammene og læringsutbyttebeskrivelsene utformes i samarbeid med arbeidslivet*
- at lærings- og vurderingsformene som benyttes, understøtter dybdelæring og er egnet for at studentene skal oppnå det fastsatte læringsutbyttet*

- vesentlig mer forskning på egen utdanning og mer samarbeid og deling av læringsressurser på tvers av universiteter og høyskoler
- at institusjonene løfter utvikling av digitale løsninger til strategisk nivå og definerer mål og tiltak knyttet til digitalisering av læringsprosesser
- at institusjonene har ambisiøse mål for studentutveksling i studieprogrammene, og følger opp disse ambisjonene i praksis

Derfor vil regjeringen

- at institusjonene gjennomgår studieprogrammene for å sikre god sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelser og undervisnings- og læringsaktiviteter, internasjonaliseringstilbud og vurderingsformer
- stille krav om sensorveiledning til alle eksamener
- stimulere til utvikling av tilbud for de mest talentfulle og motiverte studentene, herunder bruk av forskerlinjer i flere studier

Verdsetting av utdanningsfaglig kompetanse: kapittel 4

Det å gi god utdanning skal gi anerkjennelse og styrke karrieren for de faglig ansatte. Universitetene og høyskolene må utvikle systemer som bidrar til at gode undervisere blir verdsatt. De må styrke kvalitetskulturen og det faglige fellesskapet om utdanning. Pedagogisk kompetanse og undervisningserfaring skal i større grad vektlegges ved ansettelse og opprykk.

Derfor forventer regjeringen

- god og effektiv utvikling og utnyttelse av personalets samlede kompetanse

Derfor vil regjeringen

- revidere forskrift om ansettelse og opprykk i kombinerte undervisnings- og forskerstillinger. Det skal stilles krav om pedagogisk basiskompetanse og undervisningserfaring ved ansettelse i alle faglige stillinger, og suksessivt høyere krav til undervisningskompetanse for stillinger som professor og dosent enn for stillinger på lavere nivå
- stille krav om at institusjonene sørger for at nyansatte som ikke har oppnådd nødvendig pedagogisk basiskompetanse gjennom utdanning og arbeidserfaring, ansettes på betingelse av at de skaffer seg slik kompetanse i løpet av ett år
- stille krav om at alle universiteter og høyskoler, alene eller sammen med andre, i løpet av to år skal ha etablert meritteringssystemer som bidrar til at arbeidet med å utvikle god undervisning verdsettes
- i samarbeid med institusjonene og organisasjonene vurdere å ta i bruk en stilling som «praksisprofessor»
- arbeide videre med sammenligning av stillingsstruktur og karrieremuligheter med andre lands systemer og se på behov for endringer i det norske systemet

Utdanningskvalitet krever fagfellesskap og ledelse: kapittel 5

Å utvikle gode utdanninger er et ansvar for fagfellesskapet og ledelsen. Det krever godt samarbeid i fagmiljøene og evne og vilje til å prioritere utdanningskvalitet på alle nivåer. Kvalitet og kvalitetskultur utvikles og stimuleres både gjennom samarbeid og konkurranse.

Derfor forventer regjeringen

- at styret og ledelsen på alle nivåer ved universitetene og høyskolene har høye ambisjoner for utdanningsvirksomheten og prioriterer utdanningskvalitet i ressursfordeling, strategier og kommunikasjon

- at fagmiljøene utvikler utdanningene i fellesskap, og at fagfelleevaluering og kollegaveiledning blir en naturlig del av kvalitetsarbeidet ved institusjonene
- studieprogramledelse med tydelig mandat og tilstrekkelig strategisk handlingsrom til å sørge for helhet og sammenheng i studieprogrammene

Derfor vil regjeringen

- stimulere til økt bruk av fagfelleevaluering på tvers av institusjoner
- utvikle en nasjonal konkurransearena for utdanningskvalitet for å stimulere til kunnskap, kompetanse og innovativt arbeid i utdanningene.

Styring for utdanningskvalitet: kapittel 6

Reformene de siste tiårene har bidratt til større selvstendighet for universitetene og høyskolene, og regjeringen ønsker at denne utviklingen skal fortsette. Universitetene og høyskolene må samlet sett dekke samfunnets behov for kompetanse både i et kortsiktig og i et langsiktig perspektiv. Autonomi innebærer et stort institusjonelt ansvar for kvalitet i utdanningen. Institusjonenes arbeid med kvalitet må involvere de faglig ansatte og studentene. Institusjonenes faglige autonomi fjerner ikke det politiske ansvaret for styring av universitetene og høyskolene. Forskning, evaluering og god dokumentasjon er nødvendig for å sikre god effekt av innsatsen og åpenhet om resultatene.

Derfor forventer regjeringen

- at den faglige virksomheten og studietilbudet holder tilstrekkelig faglig nivå, og at styrene sørger for konsolidering av fagmiljøer der det er nødvendig
- at universitetene og høyskolene samlet bruker de mulighetene den nye institusjonsstrukturen gir til koordinering og samarbeid om utdanningstilbud
- at universitetene og høyskolene tilgjengeliggjør informasjon om sine studieprogrammer for å øke åpenheten
- at universitetene og høyskolene har en vesentlig høyere investering i forskning på og utvikling av egen utdanning og undervisningspraksis

Derfor vil regjeringen

- bruke utviklingsavtaler for å bidra til bedre arbeidsdeling i universitets- og høyskolesektoren, og for å understøtte nødvendige strategiske tiltak ved den enkelte institusjon
- over tid redusere bruken av rammeplaner og i større grad overlate utviklingen av læringsutbyttet til et samarbeid mellom utdanningene og arbeidslivet
- legge til rette for dialog og gode prosesser for å styrke samarbeidet om det samlede nasjonale utdanningstilbudet
- styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsarbeid, blant annet gjennom forskning på undervisning og læring i høyere utdanning
- utvikle en portal for høyere utdanning med indikatorer på studieprogramnivå med data fra flere ulike kilder»

5. Innspill til UHR sitt høringsdokument fra Universitetet i Bergen

«Vi viser til brev av 17.02.2017 og takker for muligheten til å komme med innspill til høringsdokumentet fra Universitets- og høyskolerådet til Meld. St. 16 - Kultur for kvalitet i høyere utdanning.

Generelt

Innledningsvis ønsker vi å understreke at dette er en stortingsmelding som tar sektoren i riktig retning, og vi er tilfreds med å se igjen en rekke av [UiBs innspill til Meld. St. 16 - Kultur for kvalitet i høyere utdanning](#). Det er en anerkjennelse av viktige kvalitetsfremmende tiltak og prosesser som allerede er satt i gang. Vi mener videre at meldingen gir en tydelig retning for arbeidet med å heve kvaliteten på norsk høyere utdanning. De fleste tiltakene, forslagene og forventningene som det pekes på i meldingen, er vi allerede godt i gang med. Likevel er det etter vår vurdering nødvendig med en tydeliggjøring og grundig debatt rundt noen av tiltakene, forslagene og forventningene som ligger i stortingsmeldingen.

Digitalisering som fremmer læringskvalitet

Selv om digitalisering er nevnt flere steder i meldingen, skulle vi gjerne ha sett flere og mer konkrete tiltak og forventninger fra regjeringen til hvordan en ved å utnytte digitale arenaer og verktøy i undervisning og læringsaktiviteter kan bidra til studentenes læring og læringsutbytte. Digitalisering i utdanning er ikke et mål i seg selv. Målet må være å fremme læring og heve kvalitetene på høyere utdanning. Digitale løsninger og læringsverktøy gir unike muligheter for å legge til rette for studentaktive og universelle undervisningsopplegg.

Et godt læringsmiljø er avgjørende for god utdanningskvalitet

Et godt læringsmiljø er avhengig av mange faktorer, blant annet innhold, progresjon, sammenheng, læringsressurser og faglig-pedagogisk tilrettelegging for studentenes læringsarbeid. Disse sidene ved læringsmiljøet er godt dekket i stortingsmeldingen.

Det fysiske og det psykososiale læringsmiljøet, er imidlertid også avgjørende for utdanningskvaliteten og studentenes læring. Dette temaområdet burde derfor ha fått mer oppmerksomhet i meldingen. Regjeringen varsler i stortingsmeldingen at læringsmiljøutvalgenes mandat og rolle vil bli gjennomgått i forbindelse med neste lovgjennomgang. Ut fra erfaringene vi har med læringsmiljøarbeidet ved UiB, mener vi at læringsmiljøutvalgene har en svært viktig funksjon og rolle i arbeidet med å tilrettelegge for, og kvalitetssikre studenters læringsmiljø. Vi vil derfor understreke viktigheten av at institusjonene og de studenttillitsvalgte blir involvert i en eventuell revisjonsprosess med mandat- og rollegjennomgang.

Nasjonal konkurransearena for utdanningskvalitet

Her støtter vi oss til UHR sitt innspillsnotat, datert 07.03.2017, i forkant av den åpne høringen i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Vi er enige i at en nasjonal konkurransearena vil kunne bidra til et løft på utdanningsfeltet. Samtidig vil vi presisere at midlene til denne konkurransearenaen må komme i form av friske midler og ikke som resultat av en omfordeling av basisbevilgningen.

Kvalitetsportal

Vi er enig i at gode utdanningsvalg og overgangen til høyere utdanning er viktig. Vi tror blant annet at det som skjer her, i selve utdanningsvalget og i mottaket av nye studenter, er sentralt i arbeidet med å forebygge frafall og øke gjennomføringsgraden. Likevel er vi skeptiske til forslaget om å opprette en indikatorportal. Vi tror at en slik portal, som skal inneholde materiale fra ulike informasjonskilder, vil kunne føre til en rangering på et utilstrekkelig grunnlag med uheldig konsekvenser. Det trengs en tydeliggjøring av hvordan en slik portal skal utvikles og eventuelt hvordan de ulike kildene skal vektes i sammenstillingen til en felles portal. Hovedgrunnen til vår skepsis er at vi mener eksisterende undersøkelser ikke i tilstrekkelig grad kartlegger faglig og pedagogisk kvalitet i studieprogrammene. Skal en vurdere innholdsmessig kvalitet i studieprogrammene, må det suppleres med en faglig vurdering av i hvilken grad undervisnings- og vurderingsformer støtter opp under læringsutbyttet. Vår vurdering er således at studiebarometeret og andre eksisterende undersøkelser ikke er av en slik karakter at de egner seg til rangering av faglig

kvalitet på tvers av emner, program og institusjoner. Videre mener vi at et indikatorbasert system for sammenligning av utdanningene på tvers av institusjoner kan føre til en uhensiktsmessig ensretting av studietilbudet i sektoren. Ulik innretning på utdanninger innenfor samme fagområde, reflekterer faglig profil og autonomi på den enkelte institusjon. Dette gir et mangfold i utdanningene som i seg selv kan bidra til å fremme utdanningskvalitet.

Praksisprofessor

UiB er opptatt av god dialog med arbeids- og næringslivet, blant annet fordi vi ønsker å tilby mer praksis i utdanningene våre. Vi mener likevel at forslaget om å opprette en egen stillingskategori som praksisprofessor ikke er veien å gå. For UiB som forskningsinstitusjon er det viktig at professortittelen er forbeholdt kompetansenivået professor med tilhørende krav til phd-utdanning og videre merittering. Intensjonen med forslaget vil etter vår vurdering kunne oppfylles innenfor dagens stillingsstruktur i høyere utdanning, blant annet gjennom bruk av 20%- stillinger og delte stillinger der kompetanseplassering vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Samarbeid med arbeidslivet på programnivå

Samarbeid med arbeidslivet er viktig, også om utvikling av innholdet i nye studieprogrammer. Vi er likevel skeptiske til forslaget om at studieprogrammene og deres læringsutbyttebeskrivelser skal måtte utformes i samarbeid med arbeidslivet. Det er viktig at studieprogrammer utvikles med utgangspunkt i den samlede kontakt og samarbeid med arbeidslivsaktører, men et samarbeid på detaljnivå bør vokse frem der det finnes grunnlag for det, og ikke pålegges.»